

28/3/24

N-314001-G

Seat No. _____

M. A. (Sem.-IV) Examination

March - 2024

MA01C401 : Economics

(Growth & Development of Economics-2) (New Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

સૂચના : દરેક પ્રશ્નના ગુણ સરખા છે.

- 1 શ્રીમતી જોન રોબિન્સન દ્વારા આપવામાં આવેલ મૂડીસંચયનું આર્થિક વૃદ્ધિનું મોડેલ ચર્ચો. 14

અથવા

- 1 પ્રો. કાલ્ડોરના વૃદ્ધિ મોડેલની ચર્ચા કરો.
2 પ્રો. હિક્સ અને હેરોડનો સિદ્ધાંત સમજાવો. 14

અથવા

- 2 આર્થિક વિકાસમાં નિયોજક એક મહત્વની ભૂમિકા ભજવે છે. શુમ્પિટરના સૈદ્ધાંતિક અભિગમના માળખામાં આ વિધાનની ચર્ચા કરો.
3 વિકસતા દેશોમાં મૂડીની જરૂરિયાત સમજાવો. 14

અથવા

- 3 ભારતીય આયોજનની સમીક્ષા સવિસ્તાર કરો.
4 વિકાસમાન દેશોમાં વિશ્વ બેંકનો ફાળો સમજાવો. 14

અથવા

- 4 વિકાસશીલ રાષ્ટ્રોના વિકાસમાં આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાં ભંડોળનો ફાળો સમજાવો.

5 યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો :

- (1) ટેકનિકલ પરિવર્તનનો ખ્યાલ સૌ પ્રથમ કોણે આપ્યો?
 (A) હેરોડ (B) હિક્સ
 (C) કાલ્ડોર (D) ડોમર
- (2) આર્થિક વિકાસ માટે નવપ્રવર્તનનો સિદ્ધાંત _____ આપ્યો.
 (A) રિકાર્ડો (B) શુમ્પિટર
 (C) એડમ સ્મિથ (D) માલ્થસ
- (3) $GC = S$ એટલે શું?
 (A) કુદરતી વૃદ્ધિ દર (B) વાસ્તવિક વૃદ્ધિ દર
 (C) ઈચ્છિત વૃદ્ધિ દર (D) એક પણ નહીં
- (4) ડોમરના મોડેલમાં (α) આલ્ફા સંજ્ઞા શું દર્શાવે છે?
 (A) સીમાંત વપરાશ વૃત્તિ (B) સીમાંત બચત વૃત્તિ
 (C) સરેરાશ વપરાશ વૃત્તિ (D) સરેરાશ બચત વૃત્તિ
- (5) પ્રો. શુમ્પિટરે આર્થિક વિકાસમાં નવી શોધને મહત્ત્વ આપ્યું છે.
 (A) ખરું (B) ખોટું
- (6) મૂડીવાદમાં આર્થિક વિકાસની પ્રક્રિયાને 'સર્જનાત્મક વિનાશ' તરીકે કયા અર્થશાસ્ત્રીએ ઓળખાવી છે?
 (A) જે.એમ. કેઈન્સ (B) એ.એચ. હેન્સન
 (C) જે. શુમ્પિટર (D) એમ. ફ્રીડમેન
- (7) હેરડના વૃદ્ધિ મોડેલમાં લાંબા ગાળાના વિકાસ દરની સંજ્ઞા :
 (A) G (B) G_w
 (C) G_n (D) G_r
- (8) નીચેનામાંથી કયું એક ભારતની ૧૨મી પંચવર્ષીય યોજનાનું ધ્યેય છે?
 (A) ઝડપી અને સર્વસમાવિષ્ટ વૃદ્ધિ
 (B) ઝડપી અને વિશ્વસનિય સર્વસમાવિષ્ટ વૃદ્ધિ
 (C) ઝડપી, વિશ્વસનિય અને વધારે સર્વસમાવિષ્ટ વૃદ્ધિ
 (D) ઝડપી, ટકાઉ અને વધારે સર્વસમાવિષ્ટ વૃદ્ધિ
- (9) વિશ્વ બેંકની કઈ એક સાથી સંસ્થા વિકસતા દેશોના ખાનગી ક્ષેત્રની પ્રવૃત્તિઓને મદદ કરવા માટે શેર મૂડી અને લોનના સ્વરૂપમાં લાંબા ગાળાની મૂડી પૂરી પાડવા માટે મદદ કરે છે?
 (A) એશિયન ડેવલોપમેન્ટ બેન્ક
 (B) આઈ.એમ.એફ.
 (C) ઈન્ટરનેશનલ ડેવલોપમેન્ટ એસોસિયેશન
 (D) ઈન્ટરનેશનલ ફિનાન્સ કોર્પોરેશન

- (10) બ્રેટનવુડ્ઝ કોન્ફરન્સમાં થયેલ ચર્ચાને આધારે નીચેનામાંથી કઈ સંસ્થાનો ઉદ્ભવ થયો?
- (A) IDA (B) IMF
(C) ADB (D) IFC
- (11) ડોમરના મોડેલમાં :
- (A) વધતા જતા મૂડી ઉત્પાદન રેશિયો પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે.
(B) કેઈન્સિયન અર્થશાસ્ત્રને સંપૂર્ણપણે છોડી દેવામાં આવ્યું છે.
(C) પ્રશિષ્ટ અર્થશાસ્ત્ર સંપૂર્ણપણે છોડી દેવામાં આવ્યું છે.
(D) માંગ અને પુરવઠો બંનેમાં વધારો કરવા માટે મૂડીરોકાણની જરૂર છે.
- (12) વિકાસ અને વૃદ્ધિના સિદ્ધાંતોનુસાર ઉત્પાદન પદ્ધતિ પસંદગીનો સંદર્ભ _____ પસંદગી માટે છે.
- (A) મૂડી પ્રચૂર વિરુદ્ધ શ્રમ પ્રચૂર પદ્ધતિની
(B) કદ વળતરના લાભો વિરુદ્ધ ઉત્પાદન વૈવિધ્યના લાભોની
(C) વધતું વળતર વિરુદ્ધ ઘટતા વળતરની
(D) યોગ્ય પદ્ધતિ વિરુદ્ધ નિભાવપાત્ર પદ્ધતિ
- (13) નીચેનામાંથી કઈ પંચવર્ષીય યોજનાનું ધ્યેય 'ઝડપી અને વધારે સમાવિષ્ટતાવાળો વિકાસ' હતું?
- (A) 9મી પંચવર્ષીય યોજના (B) 10મી પંચવર્ષીય યોજના
(C) 11મી પંચવર્ષીય યોજના (D) 12મી પંચવર્ષીય યોજના
- (14) કયું મોડેલ એવું સ્પષ્ટપણે ધારે છે કે શ્રમિકો બચત કરતા નથી અને ઉદ્યોગ સાહસિકો વપરાશ કરતા નથી.
- (A) સ્વાન મોડેલ (B) કાલ્ડોર મોડેલ
(C) સોલો મોડેલ (D) રોબિન્સન મોડેલ

N-314002-G Seat No. _____

M. A. (Sem. IV) Examination

March - 2024

MA01C402 : Economics

(Public Economics-II) (New Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

સૂચના : (1) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

(2) દરેક પ્રશ્નના ગુણ સરખા છે.

1 જાહેર દેવાના બોજા અંગેનો વિવાદ સમજાવો. 14

અથવા

જાહેર દેવાનો અર્થ આપી જાહેર દેવાના સ્ત્રોતો લખો.

2 રાજકોષિય નીતિના હેતુઓ ટૂંકમાં લખો. 14

અથવા

નાણાકીય અને રાજકોષિય નીતિનું પરસ્પરાવલંબન જણાવો.

3 આડી અસમાનતા અને લંબરૂપ અસમાનતા સમજાવો. 14

અથવા

નાણાંપંચો દ્વારા સાધનોનું હસ્તાંતરણ સમજાવો.

4 GST વિશે સંક્ષિપ્તમાં સમજાવો. 14

અથવા

ભારતનું કર માળખું સમજાવો.

- (1) પ્રો. લર્નર માને છે કે, “આંતરિક દેવાનો બોજો ભવિષ્યની પેઢી પર ખસેડી શકાતો નથી.”
- (2) ભારતમાં નાણાકીય નીતિનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય કિંમત સ્થિરતાનો છે.
- (3) ભારત જૂનું દેવું અને વ્યાજ ચૂકવવા પુનઃ દેવું કરે છે.
- (4) ફુગાવાના સમયમાં જાહેર ખર્ચ વધારવું જોઈએ.
- (5) રાજકોષિય વ્યવસ્થાનો સંબંધ કરવેરા અને જાહેર ખર્ચ સાથે છે.
- (6) જાહેર દેવાનો બોજો ત્રણ પ્રકારનો છે.
- (7) નાણાપંચની નિમણૂક રાષ્ટ્રપતિ કરે છે.
- (8) રાજકોષિય ખાધ વધતા અર્થતંત્રમાં લેણદેણની તુલા પ્રતિકૂળ બને છે.
- (9) સંરક્ષણ માટેની જવાબદારી રાજ્યની છે.
- (10) સરકારની આવક પ્રાપ્તિનું મુખ્ય સાધન કરવેરા છે.
- (11) લંબરૂપ અસમાનતાઓમાં વસ્તી, આવકની વહેંચણી, કરવેરા વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.
- (12) ભારતમાં આડી અસમાનતા જોવા મળે છે.
- (13) પ્રત્યક્ષ કરવેરાને અંધારામાં લેવાતો કર કહે છે.
- (14) કરવેરાથી ઉત્પાદન ઉપર કોઈ જ અસર થતી નથી.

N-314003-G

Seat No. _____

M. A. (Sem.-IV) Examination

April - 2024

MA01C403 : Economics of Modern India

(New Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

સૂચના : (1) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

(2) દરેક પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.

1 ભારતમાં કૃગાવાના વલણો જણાવી કૃગાવાને નિયંત્રણ કરવા સરકારના પગલાં સમજાવો. 14

અથવા

(1) સાપેક્ષ ગરીબી અને નિરપેક્ષ ગરીબી

(2) ભારતમાં બેકારીની સમસ્યા

2 વસ્તીવૃદ્ધિની આર્થિક વિકાસ અને પર્યાવરણ પર અસર ચર્ચો. 14

અથવા

પ્રો. માલ્થસનો વસ્તીનો સિદ્ધાંત વિગતે ચર્ચો.

3 છેલ્લા દસકા દરમ્યાન ભારતની વેપારનીતિની સમીક્ષા કરો. 14

અથવા

1991 પછી વેપારમાં આવેલા પરિવર્તનોની લેણદેણ તુલા અને રોજગારી પરની અસરો ચર્ચો.

4 GSTના ફાયદા અને ગેરફાયદા વિગતે ચર્ચો. 14

અથવા

ટ્રેકનોંધ લખો :

(i) ભારતમાં ખાનગીકરણ

(ii) ડિજિટલ ઇન્ડિયા

- (1) આર્થિક વિકાસ એ બહુપરીમાણીય પ્રક્રિયા છે આ વિધાન -
 (A) સત્ય (B) અસત્ય
 (C) અર્ધસત્ય
- (2) સ્થિરભાવે ગણવામાં આવતી રાષ્ટ્રીય આવકને શું કહેવાય છે?
 (A) નાણાકીય (B) ચોખ્ખી
 (C) વાસ્તવિક
- (3) PQLI જેમ વધારે તેમ આર્થિક વિકાસની કક્ષા નીચી આ વિધાન -
 (A) સત્ય (B) અસત્ય
 (C) અર્ધસત્ય
- (4) ભારત સરકારે _____ વર્ષમાં સૌ પ્રથમ રાષ્ટ્રીય આવક સમિતિની નિમણૂક કરી.
 (A) 1947 (B) 1949
 (C) 1951
- (5) 1901 થી 2011 દરમિયાન કયા દાયકામાં ભારતીય જનસંખ્યામાં ઘટાડો થયેલ છે?
 (A) 2001 થી 2011 (B) 1921 થી 1931
 (C) 1911 થી 1921
- (6) રાષ્ટ્રીય જનસંખ્યા ભંડોળની સ્થાપના કયા વર્ષમાં કરવામાં આવી?
 (A) 2001 (B) 2004
 (C) 2003
- (7) વસ્તી સંક્રમણનો સિદ્ધાંત કયા અર્થશાસ્ત્રીએ આપ્યો?
 (A) કોલ અને હુવર (B) માલ્થુસ
 (C) નર્કસ
- (8) ભારતમાં પ્રજનન દર 2011માં _____ હતો.
 (A) 3.6 (B) 3.2
 (C) 2.8
- (9) ભારતમાં ખેતી અને બિનપરંપરાગત વસ્તુઓની નિકાસ 2016-17 _____ % હતી.
 (A) 13.7 (B) 12.6
 (C) 12.3
- (10) WTOની સ્થાપના _____ વર્ષમાં થઈ હતી.
 (A) 1948 (B) 1995
 (C) 1991

- (11) ભારતમાં GSTનો અમલ ક્યારે થયો?
- (A) 2005 (B) 2011
(C) 2017
- (12) સ્ટીલ ઇન્ડિયા _____ લોન્ચ કરવામાં આવ્યું.
- (A) 2001 (B) 2015
(C) 2019
- (13) મેક ઇન ઇન્ડિયાનો એક ઉદ્દેશ્ય આયાત અવેજીકરણનો છે. આ વિધાન
- (A) સત્ય (B) અસત્ય
(C) અર્ધસત્ય
- (14) વિકસીત દેશોમાં મોટા ભાગે _____ ગરીબી જોવા મળે છે.
- (A) સાપેક્ષ (B) નિરપેક્ષ
(C) એક પણ નહીં

N-314005-G Seat No. _____

M. A. (Sem. IV) Examination

April - 2024

MA01E406 : Economics of Co-operation

(New Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 સહકારના સિદ્ધાંતોનું મહત્વ સમજાવી ગમે તે ત્રણ સિદ્ધાંતોની વિગતે ચર્ચા કરો. 14
અથવા
- 1 ભારતમાં સહકારી પ્રવૃત્તિ ઉદ્ભવવાના કારણો આપી તેના વિકાસ વિશે ચર્ચા કરો. 14
- 2 નાગરિક સહકારી બેન્કોના કાર્યો તથા પ્રગતિ વિશે સમજાવો. 14
અથવા
- 2 સહકારી ધિરાણ સંસ્થાઓના પ્રશ્નો જણાવી તેને નિવારવાના ઉપાયો જણાવો. 14
- 3 ડેરી સહકારી પ્રવૃત્તિની રચના સમજાવી અમૂલ વિશે નોંધ લખો. 14
અથવા
- 3 દૂધ ઉત્પાદક સહકારી સંઘોની કામગીરી તપાસી NDDDB વિશે સમજાવો. 14
- 4 ભારતમાં સહકારી પ્રવૃત્તિની સિદ્ધિઓ અને મર્યાદાઓ વિશે ચર્ચા કરો. 14
અથવા
- 4 સહકારી વેચાણ વ્યવસ્થાનું માળખું સમજાવી જિલ્લા મધ્યસ્થ વેચાણ સંઘોની પ્રગતિ વિશે ચર્ચા કરો. 14
- 5 (A) નીચેના વિધાનો ખરા છે કે ખોટા તે જણાવો. 7
- (1) સેલિગમેનના મત મુજબ 'સહકાર' એ વૈજ્ઞાનિક દૃષ્ટિએ હરીફાઈ ત્યજનારી પ્રવૃત્તિ છે.
- (2) જર્મની ધિરાણ મંડળીઓની સફળ કામગીરી બજાવનાર દેશ તરીકે પ્રચલિત છે.
- (3) વિશ્વમાં સહકારી પ્રવૃત્તિનો પ્રારંભ સૌ પ્રથમ ડેન્માર્કમાં થયો હતો.
- (4) જિલ્લા સહકારી સંસ્થા ભારતની સહકારી પ્રવૃત્તિની ટોચની સંસ્થા છે.
- (5) ભારતમાં સહકારી સંસ્થાનું માળખું ત્રણ સ્તરનું છે.
- (6) નાગરિક સહકારી બેન્ક બિનખેતી વિષયક ધિરાણ મંડળી છે.
- (7) સહકાર અને સમાજવાદનો ઉદ્ભવ સમાન છે.

(B) સાચો વિકલ્પ પસંદ કરો.

7

- (1) રોશડેલ ઈફ્ટિવેબલ પાયોનિયર્સ સોસાયટીની સ્થાપના ક્યારે થઈ?
(A) 1889 (B) 1844
(C) 1882
- (2) સહકારી ડેરી ઉદ્યોગના ક્ષેત્રે કયા દેશનું નામ સૌથી આગળ છે?
(A) બ્રિટન (B) જર્મની
(C) ડેનમાર્ક
- (3) ભારતમાં કો-ઓપરેટિવ ક્રેડીટ સોસાયટી એક્ટ ક્યારે ઘડવામાં આવ્યો હતો?
(A) 1904 (B) 1912
(C) 1901
- (4) સહકારી બેન્કિંગ ક્ષેત્રે કઈ સહકારી બેન્ક ટોચની સંસ્થા છે?
(A) જિલ્લા મધ્યસ્થ સહકારી બેન્ક
(B) રાજ્ય સહકારી બેન્ક
(C) જમીન વિકાસ બેન્ક
- (5) રાષ્ટ્રીય કૃષિ સહકારી વેચાણ ફેડરેશનને ટૂંકમાં કયા નામથી ઓળખવામાં આવે છે?
(A) NAFED (B) INACF
(C) NACSF
- (6) આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે સહકારી સિદ્ધાંતો માટે કમિશનની નિમણૂક ક્યારે કરવામાં આવી હતી?
(A) 1961 (B) 1963
(C) 1954
- (7) સહકારના સિદ્ધાંતોનું પુનઃગઠન ક્યારે કરવામાં આવ્યું હતું?
(A) 1991 (B) 1918
(C) 1995

N-314006-G

Seat No. _____

M. A. (Sem. IV) Examination

April - 2024

MA01E407 : Economics

(Labour Economics)

(New Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 શ્રમ અર્થશાસ્ત્રનો અર્થ સમજાવી, શ્રમ અર્થશાસ્ત્રનું મહત્વ અને કાર્યક્ષેત્ર સવિસ્તર સમજાવો. 14

અથવા

- 1 (a) આર્થિક સુધારાની શ્રમિક પરની અસરો તપાસો.
(b) ભારતની શ્રમિક નીતિ વિશે ચર્ચા કરો.
- 2 શ્રમ બજાર એટલે શું? ભારત જેવા વિકસતા દેશોમાં શ્રમબજારની લાક્ષણિકતાઓ ચર્ચા કરો. 14

અથવા

- 2 (a) દ્વિતીય રાષ્ટ્રીય શ્રમ આયોગની ભલામણોની ચર્ચા કરો.
(b) શ્રમની ગેરહાજરીનાં કારણો જણાવો.
- 3 વેતન નીતિના ઉદ્દેશો સ્પષ્ટ કરી પંચવર્ષીય યોજનાઓ દરમિયાન વેતનનીતિ માટેની ભલામણોનું ટીકાત્મક પરિક્ષણ કરો. 14

અથવા

- 3 ભારતમાં વેતન તફાવત માટેના જવાબદાર કારણોની ચર્ચા કરો.
- 4 વેતનનો સામુહિક સોદાશક્તિનો સિદ્ધાંત સમજાવી તેની મર્યાદાઓ જણાવો. 14

અથવા

- 4 સામુહિક સોદાગીરીનો અર્થ, સ્વરૂપ તથા અસરોની ચર્ચા કરો.
- 5 નીચેનામાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરો : 14
(1) શ્રમના પ્રશ્નો ઉદ્ભવવાના પરિબલો કયા છે?
(A) શ્રમ બજાર (B) ઉદ્યોગોના ઉત્પાદનનું વિતરણ
(C) માનસિક પરિબલો (D) ઉપરના બધા જ

- (2) ભારતનું સૌથી મોટું શ્રમસંગઠન
- (A) યુનાઈટેડ ટ્રેડ યુનિયન
(B) ઈન્ડિયન નેશનલ ટ્રેડ યુનિયન કોંગ્રેસ
(C) ઓલ ઈન્ડિયા ટ્રેડ યુનિયન કોંગ્રેસ
(D) હિન્દ મજૂર સંગઠન
- (3) નીચે દર્શાવેલમાંથી કયું સ્થળાંતરનું કારણ છે?
- (A) વસ્તીનું દબાણ
(B) સંયુક્ત કુટુંબ પ્રથા
(C) જમીન વિહોણા ખેતમજૂરોના ધીમી ગતિથી વધારો
(D) ઉપરના બધા જ
- (4) દાસ 'કેપિટલ' પુસ્તકના લેખક કોણ છે?
- (A) માલ્થસ (B) કાર્લ માર્ક્સ
(C) ડેવિડ રિકાર્ડો (D) જે. બી. ક્લાર્ક
- (5) દ્વિતીય શ્રમઆયોગ કયા વર્ષમાં અસ્તિત્વમાં આવ્યું?
- (A) 1966 (B) 1999
(C) 2000 (D) 1967
- (6) સીમાંત ઉત્પાદકતાના સિદ્ધાંતનો સૌ પ્રથમ વિકાસ કોણે કર્યો છે?
- (A) મોરિસ ડોબ (B) કાર્લ માર્ક્સ
(C) આલ્ફ્રેડ માર્સલ (D) જે. બી. ક્લાર્ક
- (7) સંચાલનમાં કામદારોની ભાગીદારોનો મુખ્ય હેતુ શું છે?
- (A) આર્થિક (B) મનોવૈજ્ઞાનિક
(C) (A) અને (B) બંને (D) ઉપરનું એક પણ નહિ
- (8) નીચેનામાંથી કયો વેતનનો પ્રશિષ્ટ સિદ્ધાંત છે?
- (A) વેતનનો જીવન નિર્વાહનો સિદ્ધાંત
(B) જીવન ધોરણનો સિદ્ધાંત
(C) વેતન ભંડોળનો સિદ્ધાંત
(D) ઉપરના બધા જ

- (9) ભારતમાં _____ માં બોનશ ચુકવણીનો ધારો પસંદ કરવામાં આવ્યો.
- (A) 1980 (B) 1956
(C) 1965 (D) 1970
- (10) ભારતમાં _____ માં લઘુત્તમ ધારો પસાર કરવામાં આવ્યો.
- (A) 1948 (B) 1956
(C) 1975 (D) 1985
- (11) સામુહિક સોદાગીરીનો વિચાર કોણે રજૂ કર્યો છે?
- (A) ફેકતાનેબોમ (B) બીટ્રીસ વેબ
(C) આર. એફ. હોક્સી (D) ગાંધીજી
- (12) ન્યાયી વૈશ્વિકરણ એટલે -
- (A) બધા માટે ન્યાયી તકો
(B) સર્વ માટે વ્યાજબી લાભો
(C) નાના ઉત્પાદકોને વધારે તકો
(D) ઉપરના બધા જ
- (13) ભારતના જાણીતા મજૂરનેતા -
- (A) વી. વી. ગીરી (B) એન. એલ. ગાંધી
(C) મહાત્મા ગાંધી (D) નીલમ સંજીવ રેડ્ડી
- (14) આંતરરાષ્ટ્રીય મજૂર સંગઠનનું વડુ મથક ક્યાં છે?
- (A) મુંબઈ (B) ન્યુયોર્ક
(C) લંડન (D) જીનીવા

28/3/24

N-314036

Seat No. _____

M. A. (Sem. IV) Examination

March - 2024

MA01C401 : Sanskrit (Kavya)

नैषधचरितम् सर्ग-१

किरातार्जुनीयम् सर्ग-१

(New Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- १ (अ) नीचेनामांधी कोर्षपण्णे भे श्लोकोन्तो अनुवाढ करो : १०
- (१) क्रियासु युक्तैर्नृप चारचक्षुषो न वञ्चनीयाः प्रभवोऽनुजीविभिः।
अतोऽर्हसि इन्तुमसाधु साधु वा हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः ॥ १.४
- (२) प्रलीनभूपालमपि स्थिरायति प्रशासदावारिधि मण्डलं भुवः।
स चिन्तयत्येव भियस्त्वदेप्यतीरहो दुरन्ता बलवाद्धिरोधिता ॥ १.२३
- (३) ब्रजन्ति ते मूढधियः पराभवं भवन्ति मायाविषु ये न मायिनः।
प्रविश्य हि घ्नन्ति शठास्तथाविधानसंवृत्ताङ्गान्निशिता इवेषवः ॥ १.३०
- (४) विहाय शान्तिं नृप धाम तत्पुनः प्रसीद संघेति वधाय विद्विषाम्।
ब्रजन्ति शत्रूनवधूय निःस्पृहाः शमेन सिद्धि मुनयो न भूभृतः ॥ १.४२
- (ब) नीचेनामांधी कोर्षपण्णे भे असंखर्भ समञ्जवो : ४
- (१) समुन्नयन्भुनिमनार्यसंगमाद्धरं विरोधोऽपि समं महात्मभिः।
(२) परप्रणीतानि वचासि चिन्वता प्रवृत्तिसाराः खलु मादृशां गिरः।
(३) पराभवोऽप्युत्सव एव मानिनाम्।
(४) न हि प्रियं प्रवक्तुमिच्छन्ति मृषा हितैषिणः।
- २ (अ) किरातार्जुनीयम्ना प्रेरणास्त्रोत अने भारविअे करेला इरकारो वर्षावो. ८
- अथवा
- (अ) किरातार्जुनीयम्ने आधारे भारविनी शैली वर्षावो. ८
- (ब) गमे ते अेक टूंकनोध लभो : ६
- (१) वनेचर वृत्तान्त
(२) द्रौपदीनी उक्ति

- ૩ (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શ્લોકોનું ભાષાંતર કરો : ૧૦
- (૧) પદૈશ્ચતુર્ભિ સુકૃતે સ્થિરીકૃતે કૃતેઽમુના કે ન તપઃ પ્રપેદિરે।
મુવં યદેકાઙ્ઘિકનિષ્ઠયા સ્પૃશન્ દધાવઘર્મોઽપિ કૃશસ્તપસ્વિતામ્॥
- (૨) તમેવ લઙ્ઘવાવસરં તતઃ સ્મરઃ શરીરશોભાજયજાતમત્સરઃ।
અમોઘશક્તયા નિજયેવ મૂતયા તયા વિનિર્જેતુમિયેષ નૈષઘમ્॥
- (૩) દ્વિષદ્ધિરેવાસ્ય વિલક્ષિતા દિશો યશોભિરેવાધ્ધિરકારિ ગોપ્યદમ્।
ઈતીવ ધારામવધીર્ચ્ય મણ્ડલીક્રિયાશ્રિયામણિઙ્ઠ તુરન્નમૈઃ સ્થલી॥
- (૪) લતાબલાલાસ્યકલાગુસ્તરુપ્રસૂનગન્ધોત્કરપશ્યતોહરઃ।
અસેવતામું મધુગન્ધવારિણિ પ્રણીતલીલાપ્લવનો વનાનિલઃ॥
- (બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પંક્તિઓ સસંદર્ભ સમજાવો : ૪
- (૧) અદષ્ટમઘ્યર્થમદૃષ્ટવૈમવાત્કરોતિ સુપ્તિર્જનદર્શનાતિથિમ્।
- (૨) સ્મરઃ સ રત્યામનિરુદ્ધમેવ યત્સૃજત્યયં સર્ગનિસર્ગં ઈદૃશઃ।
- (૩) ક્વ મોગમાપ્નોતિ ન ભાગ્યભાગ્જન।
- (૪) વિગર્હિતં ધર્મધનૈર્નિવર્હણં વિશિષ્ય વિશ્વાસજુષાં દ્વિષામિવ।
- ૪ (અ) મહાકાવ્યના લક્ષણો મુજબ નૈષધચરિતનું મહાકાવ્ય તરીકે મૂલ્યાંકન કરો. ૮
- અથવા
- (અ) નૈષધચરિતના પ્રથમ સર્ગને આધારે શ્રી હર્ષે કરેલું પ્રકૃતિ વર્ણન કરો. ૮
- (બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ એક ટૂંકનોંધ લખો : ૬
- (૧) નૈષધચરિતમ્ - નાયકઃ।
- (૨) કુણ્ડિનપુરસ્ય વર્ણનમ્।
- ૫ નીચેના પ્રશ્નોનાં ટૂંકમાં જવાબ આપો : ૧૪
- (૧) કિરાતાર્જુનીયમ્ શીર્ષકમાં કયો સમાસ આવે છે?
- (૨) કિરાતાર્જુનીયમ્ કાવ્યનું અન્ય નામ જણાવો.
- (૩) ભારવિના માતા-પિતાનું નામ શું હતું?
- (૪) વણિલિંગીનો અર્થ આપો.
- (૫) ત્રિગહાનો અર્થ આપો.
- (૬) યુધિષ્ઠિરને કયા વૃક્ષ સાથે સરખાવ્યા છે?
- (૭) વનવાસકાળમાં કદોરભૂમિ પર કોણ શયન કરે છે?
- (૮) નૈષધચરિતને કોની આરાધનાનું ફળ કહ્યું છે?
- (૯) શ્રી હર્ષે કાન્યકુબ્જેશ્વર પાસેથી શું પ્રાપ્ત કર્યું?
- (૧૦) મહસાં રાશિ કહી નૈષધરાજને કોની સાથે સરખાવ્યા છે?
- (૧૧) ચક્ષુશ્રવો શબ્દ કોના માટે પ્રયોજાયો છે?
- (૧૨) નૈષધ ચરિત પર મલ્લિનાથની ટીકાનું નામ આપો.
- (૧૩) દમયંતિ કયા દેશની રાજકુમારી છે?
- (૧૪) મહાભારતમાં નળનું ચરિત્ર યુધિષ્ઠિરને કોણે સંભળાવ્યું?

N-314039

Seat No. _____

M. A. (Sem. IV) Examination

April - 2024

MA01C403 : Sanskrit

(Indian Philosophy - Anubhashyatah Niyantashsh)
(New Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- १ (अ) नीचेनाभांधी गमे ते अेक गधभंडनो छार्द स्पष्ट करो : ८
- (१) स्यादेतत्। न वेदार्थज्ञानमात्राय विचारः किंतु ब्रह्मज्ञानाय। तस्य चात्मरूपत्वात् तस्य चावधिवच्छिन्नत्वाद् देहात्मभावदृढप्रतीतेस्तदतिरिक्तस्य ब्रमणोभावान्न वेदमात्रादसंभावनाविपरीतभावानिर्वर्तकं ज्ञानमुत्पद्यते प्रत्युतदेहात्मभावदृढप्रतीतेः श्रुतेरूपचरितार्थत्वं स्तुतित्वं वा कल्पयिष्यतीति।
- (२) तत्र सत्यं ज्ञानमनन्तम् (तै. २-१) नित्यशुद्धमुक्तस्वभावम् (नृ. ता. ९) इति श्रुत्या कर्तृत्वादिब्रापञ्चिकधर्मराहित्यं प्रतीयते। यतो वा इमानि भूतानि जायन्ते येन जातानि जीवन्ति यत्प्रयन्त्यभिसंविशन्ति (तै. ३-१) इति कर्तृत्वं च। तत्र संदेहः किं ब्रह्मकर्तृ।
- (ब) नीचेनाभांधी गमे ते ङे ससंढर्भ समञ्जसो : ६
- (१) ब्रह्मविचार एवारम्मणीयो न धर्मविचारः।
- (२) अथशब्दोऽर्थचतुष्टये वर्तते।
- (३) नहि ब्रह्मणो जगत्कर्तृत्वं सर्वसंमतम्।
- (४) अज्ञानात्परिच्छेदाप्रियत्वे। ज्ञानेन बोधदर्शनात्।
- २ (अ) कोर्ष पण अेक सूत्र समञ्जसो : ८
- (१) जन्माद्यस्य यतः शास्त्रयोनित्वात्।
- (२) तत्तु समन्वयात्।
- (ब) गमे ते अेक टूंकनोंध लभो : ६
- (१) वल्लभाचार्यनुं श्रुवन.
- (२) अणुभाष्यमां निरूपित तत्त्वज्ञान.

- ૩ વલ્લભાચાર્ય મુજબ 'જીવનું સ્વરૂપ' સમજાવો. ૧૪
અથવા
- ૩ પાતંજલ કેવલ્યપાદ પર નોંધ લખો. ૧૪
- ૪ (અ) ધારણા-ધ્યાન-સમાધિનો ટૂંકો પરિચય આપી, તેમના લાભોને સમજાવો. ૮
અથવા
- (અ) પતંજલિમુનિનો ટૂંકો પરિચય કરાવો. ૮
- (બ) ગમે તે એક ટૂંકનોંધ લખો : ૬
- (૧) યોગશિત્તવૃત્તિનિરોધઃ।
- (૨) પ્રમાણાઃ।
- ૫ નીચે આપેલાં પ્રશ્નોનાં ટૂંકા ઉત્તર આપો : ૧૪
- (૧) અણુભાષ્યમાં કેટલા સૂત્રો છે?
- (૨) અધિકરણના પાંચ અંગો કયા છે?
- (૩) ભાષ્ય એટલે શું?
- (૪) બ્રહ્મસૂત્રો કોના વડે લખાયા છે?
- (૫) વલ્લભાચાર્યે કોની પાસે યજુર્વેદનું જ્ઞાન મેળવ્યું?
- (૬) વલ્લભાચાર્યને વિદ્વાનો કયા ઉપનામથી નવાજતા હતા?
- (૭) ગાયત્રીમંત્ર ઉપરનું ભાષ્ય કયા ગ્રંથમાં છે?
- (૮) કયા મતમાં જગત્ અને સંસારને ભિન્ન માવામાં આવ્યા છે?
- (૯) વલ્લભાચાર્ય મુજબ જીવમાં કયા અંશનો તિરોભાવ માનવામાં આવે છે?
- (૧૦) અધમપાઠકના લક્ષણો કયા છે?
- (૧૧) શેના વડે ચિત્તવૃત્તિનિરોધ થઈ શકે છે?
- (૧૨) સમાધિપાદમાં કેટલા સૂત્રો છે?
- (૧૩) પાંચ ચિત્તભૂમિઓ કઈ છે?
- (૧૪) અવિદ્યા કેટલા પ્રકારની છે?

N-314038

Seat No. _____

M. A. (Sem. IV) Examination

April - 2024

MA01C407 : Sanskrit

(One Act Play - From the Bhasa's Natak - Chakra
(Trivendrum - Plays))
(New Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- સૂચના : (૧) પ્રશ્નપત્રના બધા પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
(૨) પ્રશ્નની જમણી બાજુ આપવામાં આવેલા અંક ગુણ દર્શાવે છે.
- ૧ (અ) નીચેના શ્લોકોમાંથી કોઈપણ બે શ્લોકોનો સવિવરણ અનુવાદ કરો : ૧૦
- (૧) સ્વર્ગાર્ધમાહવમુખોદયતગાત્રહોમા
નારાચતોમરશતૈર્વિષમીકૃતાંગાઃ ।
મત્તત્તદિવપેન્દ્રદશાનોલ્લિખિતૈઃ શરીરૈ-
રન્યોન્યવીર્યનિકષાઃ પુરુષા ભ્રમન્તિ ॥
- (૨) રૂઘિરસરિતો નિસ્તીર્યન્તે હતદિવપસંક્રમા
નૃપતિરહિતૈઃ સસ્તૈઃ સૃતૈર્વહન્તિ રથાન્ હયાઃ ।
પતિતશિરસઃ પૂર્વાખ્યાસાદ્ દ્રવન્તિ કબન્ધકાઃ
પુરુષરહિતા મત્તા નાગા ભ્રમન્તિ યતસ્તતઃ ॥
- (૩) ભીમાં ગદાં ક્ષિપતિ ગર્જતિ વલ્ગમાનઃ
શીઘ્રં ભુજં હરતિ તસ્ય કૃતં મિનત્તિ ।
ચારીં ગતિ પ્રચરતિ પ્રહરત્યભીક્ષ્ણમ્
શિક્ષાન્વિતો નરપતિર્બલવાંસ્તુ ભીમઃ ॥
- (૪) સ્ફૂટિતકમલપત્રસ્પષ્ટવિસ્તીર્ણદૃષ્ટી
રૂચિરકનકયૂપવ્યાયતાલમ્બવાહુઃ ।
સરભસમયમુગ્રં કાર્મુકં કર્ષમાણઃ
સદહન ઇવ મેરુઃ શૃંગલગ્નેન્દ્રચાપઃ ॥
- (બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ એક સસંદર્ભ સમજાવો : ૪
- (૧) અહો ! વૈરં પશ્ચાતાપં સંવૃતઃ ।
(૨) મૃત્યુરેવ પ્રભવતિ ક્ષત્રિયાણામિતિ ।

- ૨ ઝરુમંગમના આધારસ્થાન જણાવી અને તેમાં નાટ્યકારે કરેલા ફેરફાર ચર્ચો. ૧૪
- અથવા
- ૨ 'ઝરુમંગમ'નું કરુણાન્ત એકાંકી તરીકે મૂલ્યાંકન કરો. ૧૪
- ૩ (અ) 'ઝરુમંગમ'ના આધારે દુર્યોધનના પાત્રનું મૂલ્યાંકન કરો. ૧૦
- અથવા
- (અ) મહાકવિ ભાસના મહાભારત પર આધારિત એકાંકીઓ અંગે સવિસ્તર નોંધ લખો. ૧૦
- (બ) સમીક્ષાત્મક નોંધ લખો : (ગમે તે એક) ૪
- (૧) સૈનિકો દ્વારા કરવામાં આવેલું યુદ્ધભૂમિનું વર્ણન
- (૨) ગદાદ્વન્દ્વ યુદ્ધનું વર્ણન
- ૪ ઉત્સૃષ્ટિકાંકના લક્ષણો આપી ઝરુમંગમનું ઉત્સૃષ્ટિકાંક એકાંકી તરીકે મૂલ્યાંકન કરો. ૧૪
- અથવા
- ૪ 'ઝરુમંગમ' એકાંકીનું રસદર્શન કરાવો. ૧૪
- ૫ (અ) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ઉત્તર આપો : ૮
- (૧) 'ઉરુ' શબ્દનો શું અર્થ ધાય છે?
- (અ) સાધજ
- (બ) ભુજા
- (ક) ઉર્વશી
- (૨) દુર્યોધન કેવા પ્રકારના યુદ્ધમાં નિષ્ણાત હતો?
- (અ) મલ્લયુદ્ધ
- (બ) ગદાયુદ્ધ
- (ક) વાક્યુદ્ધ
- (૩) દુર્યોધનના પુત્રનું નામ શું હતું?
- (અ) અભિમન્યુ
- (બ) દુર્જય
- (ક) ઘટોત્કચ

- (૪) દુર્યોધનને ગદાવિદ્યા કોણે શીખવી હતી?
 (અ) બલરામ
 (બ) દ્રોણાચાર્ય
 (ક) ભીષ્મ
- (૫) જમીન પર પડેલા દુર્યોધનને કોણ આશ્વાસન આપે છે?
 (અ) ભીમ
 (બ) બલરામ
 (ક) શ્રીકૃષ્ણ
- (૬) રાજાઓ માનરૂપી _____ વાળા હોય છે.
 (અ) શરીર
 (બ) સ્વમાન
 (ક) યશ
- (૭) પુત્રસ્નેહ _____ ને બાળે છે?
 (અ) શરીર
 (બ) કુળ
 (ક) હૃદય
- (૮) કાત્રિયો ઉપર _____ વિજય પ્રાપ્ત કરે છે.
 (અ) મૃત્યુ
 (બ) સાહસિક
 (ક) બળવાન

(બ) યોગ્ય જોડકા જોડો :

૬

(અ)	(બ)
(૧) ભાસના રૂપકો	અભિમન્યુ
(૨) દુર્યોધનના માતા	તાવદાત્મા ધાર્યતામ્
(૩) અર્જુનનો પુત્ર	હાસ:
(૪) 'ઉરુભંગ'નો નાયક	ત્રિવેન્દ્રમ્
(૫) મો દુર્યોધન મુહૂર્ત	ગાંધારી
(૬) માસો	દુર્યોધન

28/3/24

N-314013

Seat No. _____

M. A. (Sem. IV) Examination

March - 2024

MA01C401 : Gujarati

(Granthkarno Parichay - Ushanas)

(શ્રંથકારનો પરિચય : ઉશનસુ)

(New Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- સૂચના : (1) તમામ પ્રશ્નોના જવાબ ફરજિયાત છે.
(2) દરેક પ્રશ્નની જમણી બાજુમાં ગુણભાર દર્શાવેલ છે.

1 કવિ ઉશનસુને ઘડનારાં પરિબળોની સવિસ્તર ચર્ચા કરો. 14

અથવા

કવિ ઉશનસુના જીવનની રૂપરેખા આપી, તેમના સર્જક-વ્યક્તિત્વને પ્રેરનારા ઘટકોની ચર્ચા કરો.

2 સર્જક ઉશનસુની સમગ્ર સાહિત્યસેવાનો સદષ્ટાંત પરિચય આપો. 14

અથવા

કવિ તરીકે ઉશનસુની સમગ્ર કાવ્યસર્જનની પ્રક્રિયા ઉદાહરણસહિત ચર્ચો.

3 ઉશનસુની સમગ્ર કવિતાના આધારે ઉશનસુની કવિ તરીકે વિશેષતાઓ તારવો. 14

અથવા

ટૂંકનોંધ લખો :

- (1) 'વળાવી બા આવી' સોનેટની સમીક્ષા
(2) ઉશનસુની કવિતામાં પ્રકૃતિ નિરૂપણ

4 સ્મરણકથા તરીકે 'સદ્માતાનો ખાંચો'નું સમગ્રલક્ષી મૂલ્યાંકન કરો. 14

અથવા

ટૂંકનોંધ લખો :

- (1) 'સદ્માતાનો ખાંચો'માં ભાષાશૈલી
(2) 'સદ્માતાનો ખાંચો'માં પાત્રાલેખન

- (1) ઉશનસૂનું જન્મસ્થાન _____ છે.
 (અ) સાવલી (બ) સાધલી
 (ક) સાદરા (ડ) સરભાણ
- (2) ઉશનસૂનું મૂળ નામ _____ છે.
 (અ) નટવરલાલ મનહરલાલ પંડ્યા
 (બ) નટવરલાલ કુબેરદાસ પંડ્યા
 (ક) નટવરલાલ વસંતલાલ પંડ્યા
 (ડ) નટવરલાલ મનહરલાલ પંડ્યા
- (3) ઉશનસૂ _____ યુગના કવિ છે.
 (અ) સુધારક યુગ (બ) પંડિતયુગ
 (ક) અનુગાંધીયુગ (ડ) ગાંધીયુગ
- (4) ઉશનસૂના પ્રથમ કાવ્યસંગ્રહનું નામ આપો.
 (અ) આદ્યા (બ) સ્પંદ અને છંદ
 (ક) પ્રસૂન (ડ) નેપથ્યે
- (5) ઉશનસૂના એકાંકી સંગ્રહનું નામ _____ છે.
 (અ) તૃણનો ગ્રહ
 (બ) શ્રેષ્ઠ એકાંકીઓ
 (ક) ધ ચેર્સ
 (ડ) ડોશીની વહુ અને અન્ય એકાંકીઓ
- (6) 'સદ્માતાનો ખાંચો' સ્મૃતિકથામાં _____ ગામની વાત કરવામાં આવી છે.
 (અ) સાવલી (બ) વલસાડ
 (ક) વડોદરા (ડ) આણંદ
- (7) આદિવાસી યુવતી લલિતા તરફ વાત્સલ્યભાવ _____ કૃતિમાં જોવા મળે છે.
 (અ) પ્રસૂન (બ) મનોમુદા
 (ક) વગડો (ડ) નેપથ્યે

- (8) ઉમાશંકર જોશીકૃત 'પ્રાચીના' તથા રા.વિ.પાઠકના 'શેખના કાવ્યો'નો ઉશનસે કરેલ અભ્યાસ _____ નામે પ્રગટ થયો.
- (અ) ઉપસર્ગ (બ) બે અધ્યયનો
(ક) મૂલ્યાંકન (ડ) રૂપ અને રસ
- (9) 'ઉશનસૂના કાવ્યો'નું સંપાદન _____ એ કર્યું છે.
- (અ) જયંત પાઠક (બ) મયંક ઓઝા
(ક) મફત ઓઝા (ડ) સતીપ વ્યાસ
- (10) 'સદ્માતાનો ખાંચો'માં બાળવિધવા _____ નું પાત્ર છે.
- (અ) ઈચ્છા ફોઈ (બ) કમળા ફોઈ
(ક) શાંતા ફોઈ (ડ) ઈલા ફોઈ
- (11) ઉશનસૂને _____ સર્જન માટે રણજીતરામ સુવર્ણચંદ્રક પ્રાપ્ત થયો હતો.
- (અ) વાર્તા (બ) કવિતા
(ક) નવલકથા (ડ) નિબંધ
- (12) 'વગડો' લઘુનવલના સર્જન પાછળ લેખકને કયા કવિનું કાવ્ય આધારરૂપ બને છે.
- (અ) નરસિંહરાવ દિવેટીયા (બ) કલાપી
(ક) કાન્ત (ડ) રા.વિ. પાઠક
- (13) ઉશનસૂ _____ તખ્ખલુસ રાખી સર્જન કર્યું હતું.
- (અ) સેહની (બ) વાસુકિ
(ક) અનહદ (ડ) આરણ્યક
- (14) ઉશનસૂનો જન્મ _____ વર્ષમાં થયો હતો.
- (અ) 1920 (બ) 1919
(ક) 1918 (ડ) 1921

N-314014

Seat No. _____

M. A. (Sem. IV) Examination

March - 2024

MA01C402 : Gujarati

(Kosh Vignan Ane Itihas Lekhan)

(New Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- સૂચના : (1) બધા પ્રશ્નોના જવાબ ફરજિયાત છે.
(2) દરેક પ્રશ્નની જમણી બાજુમાં ગુણભાર દર્શાવેલ છે.

- 1 કોશવિજ્ઞાનની સંજ્ઞા સમજાવી, તેની વિભાવના સ્પષ્ટ કરો. 14
અથવા
કોશ એટલે શું? તે સમજાવી, તેના પ્રકારોની ચર્ચા કરો.
- 2 કોશમાં ઉપયોગમાં લેવાનાર સામગ્રીની પસંદગી પ્રક્રિયા જણાવો. 14
અથવા
ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે બે)
(1) કોશની એકરૂપતાની પ્રવિધિ
(2) કોશના ઉપયોગ
(3) કોશના પ્રકારો
- 3 ગુજરાતીમાં થયેલા વિવિધ કોશની સદષ્ટાંત ચર્ચા કરો. 14
અથવા
ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે બે)
(1) નર્મકોશ
(2) ભગવદ્ગોમંડલ કોશ
(3) સાર્થ ગુજરાતી જોડણીકોશ
- 4 ઇતિહાસ લેખનની વિભાવના આપી, તેના પ્રકારની ઉદાહરણ સાથે ચર્ચા કરો. 14
અથવા
ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે બે)
(1) મધ્યકાલીન સાહિત્યનો ઇતિહાસ
(2) અર્વાચીન સાહિત્યનો ઇતિહાસ
(3) સૂચિગ્રંથનો પરિચય

5 નીચેના પ્રશ્નોના યોગ્ય વિકલ્પમાંથી સાચો જવાબ આપો :

14

- (1) ગુજરાતી ભાષાનો સૌપ્રથમ શબ્દકોશ _____ છે.
(નવનીત કોશ, ભગવદ્ગોમંડલ, નર્મકોશ, સાર્થ જોડણીકોશ)
- (2) ગોંડલના મહારાજા ભગવતસિંહજીની આર્થિક સહાયથી કયો ગૃહતુકોશ પ્રગટ થયો.
(મોટો કોશ, સાર્થ જોડણી કોશ, નર્મકોશ, ભગવદ્ગોમંડલ કોશ)
- (3) સાર્થ જોડણીકોશ કોને અર્પણ કરવામાં આવ્યો હતો.
(સરદાર પટેલ, મહાત્મા ગાંધી, જવાહરલાલ નેહરુ, ઈન્દિરા ગાંધી)
- (4) 'શબ્દ, અર્થ, માહિતી કે જ્ઞાનના સંયપરૂપ સાહિત્ય એટલે કોશ'.
- સાચું કે ખોટું.
- (5) અમરસિંહનો 'નામલિંગાનુશાસન' કોશ બીજા _____ નામે વધુ પરિચિત છે.
(અમરકોશ, અંકેશ્વરકોશ, એકનાથકોશ, એકત્વકોશ)
- (6) 'અર્વાચીન કાવ્ય સાહિત્યના વ્હેણો' કોશના કર્તાનું નામ આપો.
(ઉમાશંકર જોષી, રા.વિ. પાઠક, જેઠલાલ ત્રિવેદી, સુંદરમ્)
- (7) 'લોકકથાના મૂળ અને કુળ'ના કર્તાનું નામ જણાવો.
(જયંત કોઠારી, યોગેન્દ્ર વ્યાસ, હરિવલ્લભ ભાયાણી, કે.કા. શાસ્ત્રી)
- (8) ગુજરાત રાજ્ય અને ભાષા નિયામકની કચેરીના ઉપક્રમે _____ કોશ પ્રગટ થયો. (દ્વિભાષી, ત્રિભાષી, એકભાષી, સમભાષી)
- (9) 'આધુનિક સાહિત્ય સંજ્ઞાકોશ' કઈ સંસ્થાએ પ્રગટ કર્યો.
(ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ, સાહિત્ય અકાદમી, વિદ્યાપીઠ, ગુજરાત વિદ્યાસભા)
- (10) 'અરધી સદીની વાંચનયાત્રા'ના સંપાદકનું નામ આપો.
(ઝવેરચંદ મેઘાણી, મહેન્દ્ર મેઘાણી, હરિવલ્લભ ભાયાણી, પ્રભાશંકર તરૈયા)
- (11) 'સાદીના સાહિત્યનું દિગ્દર્શન' ગ્રંથના કર્તા _____ છે.
(ડાહ્યાભાઈ વેદિયા, ડાહ્યાભાઈ કોરાણી, ડાહ્યાભાઈ દેરાસરી, ડાહ્યાભાઈ ત્રિવેદી)
- (12) શબ્દકોશના અનેક સમાનાર્થી પર્યાયો આપનાર કોશને _____ કહે છે.
(પર્યાયવાચી, વિરુદ્ધાર્થી, શબ્દસંહિતા, શબ્દગુચ્છ)
- (13) 'અર્વાચીન કવિતા' ગ્રંથના લેખકનું નામ આપો.
(ઉમાશંકર જોષી, રા.વિ. પાઠક, સુંદરમ્, પ્રહલાદ પારેખ)
- (14) મહિપતરામ રૂપરામ નીલકંઠ _____ ગ્રંથ આપ્યો છે.
(કથાકોશ, નાટ્યશૈલી, ભવાઈ સંગ્રહ, પૌરાણિક કથાકોશ)

2 / 3 / 204

N-314015

Seat No. _____

M. A. (Sem. IV) Examination

April - 2024 GUJARATI

MA01C-403 - Bharatiya Sahitya

(New Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

1 ભારતીય સાહિત્યની સંજ્ઞા સમજાવી તેની વિભાવના અને વિશેષતાઓનું વિગતે વર્ણન કરો. 14

અથવા

1 'ભારતીય સાહિત્યમાં ભારતીયતા' વિશે સવિસ્તર ચર્ચા કરો. 14

2 કવિ કાલિદાસ કૃત 'અભિજ્ઞાન શાકુંતલ' નાટકનું સમગ્રલક્ષી મૂલ્યાંકન કરો. 14

અથવા

2 ટૂંકનોંધ લખો : (બંને) 14

(1) 'અભિજ્ઞાન શાકુંતલ'માં દુર્વાસાના પાત્રનું વર્ણન.

(2) રાજા દુષ્યંત અને શકુંતલાના પાત્રનું વર્ણન કરો.

3 'એક મેલી ચાદર' નવલકથાનું સ્વરૂપ જણાવી તેની વસ્તુ સંકલ્પના વિશે સવિસ્તર સમજાવો. 14

અથવા

3 ટૂંક નોંધ લખો : (બંને) 14

(1) 'એક મેલી ચાદર' શીર્ષકની યથાર્થતા

(2) 'રનો'નું પાત્રાલેખન

4 'તીરાડે ફૂટી કૂંપળ' નાટકને આધારે એલકુચવારનેની નાટ્યકાર તરીકેની વિશેષતાઓ જણાવો. 14

અથવા

4 ટૂંક નોંધ લખો : (બંને) 14

(1) 'તીરાડે ફૂટી કૂંપળ' નાટકમાં પાત્રસૃષ્ટિ

(2) 'તીરાડે ફૂટી કૂંપળ'માં ભાષાશૈલી

- (1) ભારતીય સાહિત્યનું બીજું પ્રાચીન સ્વરૂપ કયું છે?

(A) આદર્શવાદનું	(B) દાદાવાદનું
(C) વ્યક્તિવાદનું	(D) ધનવાદનું
- (2) ભારતીય સાહિત્યનો મુખ્ય ગુણ કયો છે?

(A) ડરપોકતા	(B) આધ્યાત્મિકતા
(C) માનવતા	(D) રાજકીયતા
- (3) રાજા દુષ્યંતને ખોવાઈ ગયેલી વીંટી કોની પાસેથી મળે છે?

(A) લુહાર	(B) વણિક
(C) માછીમાર	(D) સુધાર
- (4) 'અભિજ્ઞાન શકુંતલા' નાટકના કેટલા અંકો છે?

(A) છ	(B) સાત
(C) પાંચ	(D) નવ
- (5) શકુંતલા કયા ઋષિના આશ્રમમાં રહેતી હતી?

(A) વિશ્વામિત્ર	(B) વશિષ્ઠ
(C) કણ્વ	(D) આશારામ
- (6) 'એક મેલી ચાદર' કૃતિ મૂળે કઈ ભાષાની છે?

(A) પંજાબી	(B) બંગાળી
(C) હિન્દી	(D) મરાઠી
- (7) રાનોના પ્રથમ પતિનું નામ કયું છે?

(A) માલા	(B) દિવાકર
(C) તિલોકા	(D) મોહન
- (8) 'એક મેલી ચાદર' કૃતિના સર્જકનું નામ શું છે?

(A) મોહન દાંડીકર	(B) જવેરચંદ મેઘાણી
(C) રાજેન્દ્રસિંહ બેદી	(D) પન્નાલાલ પટેલ
- (9) 'એક મેલી ચાદર' કૃતિ કેટલા પૃષ્ઠોમાં વિભાજિત છે?

(A) 92	(B) 82
(C) 85	(D) 61
- (10) 'તીરાડે કૂટી કૂંપણ' કેટલા પૃષ્ઠો ધરાવે છે?

(A) 81	(B) 91
(C) 84	(D) 88

- (11) 'तीराडे कृटी कूपण' कृतितुं सललतुतु सुवरुतु ङलललवु.
- (A) नलतुक सुवरुतु (B) नलनलध सुवरुतु
(C) तुरनलध सुवरुतु (D) आतुतुन
- (12) 'तीराडे कृटी कूपण' नलतुकनल अनुवललकनुं नलतु ङलललवु.
- (A) तुनुदुरकलंत डकुषी (B) तुरवीलल दरलु
(C) सुवीनुदुर तुरलरुतु (D) कनुतुतुललल तुनुशुी
- (13) 'तीराडे कृटी कूपण'नी तुरथतु आतुतुतु कतुलरु तुथु?
- (A) डुतुरलल - 2011 (B) तुलरुतु - 1999
(C) डुतुरलल - 2022 (D) ङुललरुथ - 2001
- (14) 'तीराडे कृटी कूपण' नलतुकतुतु कतुतु तुरलतुर धरनुी ङवलडदलरुी उकलवे तुथु?
- (A) अंतुलललल (B) ङललदुव
(C) तुंतु (D) नंतु

N-314016

Seat No. _____

M. A. (Sem. IV) Examination

April - 2024

MA01C404 : Gujarati

Sahitya ane Kalamimansa

(New Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

1 કળાનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરી, કળાની વિભાવના સમજાવો. 14

અથવા

ટૂંકનોંધ લખો : (બંને)

(1) લલિતકળાઓ વચ્ચેના આંતરસંબંધો

(2) વાણિજ્યની કળાઓ

2 કળાસર્જનમાં પ્રેરણા અને અનુકરણની ભૂમિકા સમજાવો. 14

અથવા

કળાસર્જનમાં અનુભૂતિ અને રૂપનું સ્થાન ચર્ચો.

3 સર્જન અને ભાવનની પ્રક્રિયાનો પરિચય કરાવી અને તેની સમસ્યાઓ સ્પષ્ટ કરો. 14

અથવા

કળાના આસ્વાદ અને અર્થઘટનની સમસ્યાઓ વિશે નોંધ તૈયાર કરો.

4 'અંગત' કાવ્યસંગ્રહનું સમગ્રલક્ષી મૂલ્યાંકન કરો. 14

અથવા

ટૂંકનોંધ લખો : (બંને)

(1) 'અંગત'ના ગીતો

(2) 'અંગત'ના કૃષિકાવ્યો.

- (1) લલીતકલાના મુખ્ય કેટલા પ્રકાર છે?

(અ) બે	(બ) ચાર
(ક) પાંચ	(ડ) સાત
- (2) નીચેનામાંથી કઈ કલા ચક્ષુગ્રાહ્ય નથી?

(અ) સંગીત	(બ) શિલ્પ
(ક) સ્થાપત્ય	(ડ) ચિત્ર
- (3) કળા કેવળ માનવીય પ્રવૃત્તિ છે. - આ વિધાન ખરું કે ખોટું? જણાવો.
- (4) ભારતીય કાવ્યશાસ્ત્રમાં મુખ્ય કેટલા સિદ્ધાંતો છે?

(અ) ત્રણ	(બ) બે
(ક) છ	(ડ) ચાર
- (5) 'સત્યમ્ - શિવમ્ - સુદરમ્' કઈ સંસ્કૃતિનો આદર્શ છે?

(અ) ગ્રીક	(બ) ભારતીય
(ક) રોમન	(ડ) અન્ય
- (6) 'નીતિ એ કલાની વિષકન્યા છે. - આ મંતવ્ય કોનું છે?

(અ) ક.મા. મુનશી	(બ) ટોલ્સ્ટોય
(ક) હેગલ	(ડ) ઉમાશંકર જોશી
- (7) 'કલા' એ આત્માની અમૃત કલા છે. - આ વિધાન કોનું છે?

(અ) કુન્તક	(બ) જગન્નાથ
(ક) આનંદશંકર ધ્રુવ	(ડ) આનંદવર્ધન
- (8) રાવજી પટેલના જન્મની તારીખ જણાવો.

(અ) 15/11/1939	(બ) 15/11/1963
(ક) 10/08/1968	(ડ) 15/11/1938
- (9) 'બપોરી વેળાનું હરિતવરણું ખેતર ચડ્યું' - આ પંક્તિ કયા કાવ્યની છે?

(અ) ભાઈ	(બ) દિનાન્તે
(ક) વરસાદી રાતે	(ડ) અંધકાર
- (10) 'મારા ખેતરને શેઢેથી' - આ પંક્તિ કયા કાવ્યની છે?

(અ) ઢોલિયે	(બ) જિજીવિષા
(ક) એક બપોરે	(ડ) ઠાગા ઠેયા

(11) 'અંગત' કાવ્યસંગ્રહની પ્રથમ આવૃત્તિ કઈ સાલમાં પ્રગટ થઈ હતી?

(અ) 1971

(બ) 1982

(ક) 1990

(ડ) 2004

(12) 'અશ્રુધર'નું સ્વરૂપ જણાવો.

(અ) નવલિકા

(બ) નવલકથા

(ક) આત્મકથા

(ડ) નાટક

(13) રાવજી પટેલનું મૃત્યુ કઈ સાલમાં થયું હતું?

(અ) 1939

(બ) 1940

(ક) 1971

(ડ) 1968

(14) પંક્તિ પૂર્ણ કરો :

મારી આંખે કંકુના.....

80/3/24

N-314017

Seat No. _____

M. A. (Sem.-IV) Examination

April - 2024

MA01C405 : Gujarati

(Anuvad Vignan ane Apathit Rachanao)

(New Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 અનુવાદનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરી, અનુવાદની મુખ્ય વ્યાખ્યાઓનો પરિચય કરાવો. 14
અથવા
- 1 સાંપ્રત સમયમાં અનુવાદની આવશ્યકતા અને ઉપયોગીતાની ચર્ચા કરો. 14
- 2 ટૂંકનોંધ લખો: (કોઈપણ બે) 14
(1) અનુવાદકની સજ્જતા
(2) અનુવાદના પ્રકાર
(3) અનુવાદની મર્યાદાઓ
(4) અનુવાદ વિજ્ઞાન, કળા કે કૌશલ્ય?
- 3 નીચેના દરેક વિભાગમાંથી અનુવાદ કરો: 4
(અ) સંસ્કૃતમાંથી ગુજરાતીમાં અનુવાદ કરો:
(૧) दुर्लभं त्रयमवेदं देवानुग्रहहेतुकम्।
मनुष्यत्वं मुमुक्षुत्वं महापुरुष-सश्रय॥
(૨) मूकं करोति वाचालं पङ्गुं लंगयते गिरिम्।
यत्कृपा तमहं वन्दे परमानन्दमाधवम्॥
- (બ) અંગ્રેજીમાંથી ગુજરાતીમાં અનુવાદ કરો: 5
Then the secretary had addressed the meeting. He endorsed vice president's views and added, Though he was eighty Five, he was working like an energetic youth. We would like to build up a monument in his memory, and will collect the funds of Fifty lakhs rupees.
- (ક) હિન્દીમાંથી ગુજરાતીમાં અનુવાદ કરો: 5
नदी को अगर कोई उपमा शोभती है, तो वह माता की है। नदी के किनारे रहने से अकाल का डर तो रहता ही नहीं। जब मेघराजा हमें धोखा दे देते हैं, तब नदीमाता ही हमारी फसल पकाती है। नदी का तट शुद्ध और शीतल हवा का होता है। उसके किनारे किनारे घूमने फिरने जायें तो प्रकृति की मातृवत्सलता के अखंड प्रवाह का दर्शन होता है।
अथवा

- 3 नीयेना दरेक विभागमांधी अनुवाद करो: 4
- (अ) संस्कृतमांधी गुजरातीमां अनुवाद करो: 4
- (१) यत्र नार्यस्तु पूज्यन्ते रमन्ते तत्र देवताः।
यत्रैतास्तु न पूज्यते सर्वास्तत्राफलाः क्रियाः॥
- (२) पुस्तकस्था तु या विद्या परहस्तगतं धनम्।
कार्यकाले समुत्पन्ने न सा विद्या न तद्धनम्॥
- (ब) अंग्रेजमांधी गुजरातीमां अनुवाद करो: 5
- Rain does good to all. If there be no rain, Juwar, millet, wheat or rice would not grow, even grass would not grow, wells, ponds and rivers would dry up, the fields near them would not get any water, so there would be no corn at all, water would be scarce, land would dry up and become hard, tree and plants would wither and die for want of rain.
- (क) हिन्दीमांधी गुजरातीमां अनुवाद करो: 5
- प्रयाग के बाद गंगा एक कुलवधू की तरह गंभीर और सीभाग्यवती दीख पड़ती है। इसके बाद गंगा में बड़ी-बड़ी नदीयों मिल जाती है। यमुना का जल मधुरा-वृन्दावन से श्रीकृष्ण संस्मरण अर्पण करता है। अयोध्या में होकर आने वाली सरयू आदर्श नरपति रामचन्द्र के प्रतापी किन्तु करुण जीवन की स्मृतियों लाती है। दक्षिण की ओर से आने वाली चम्बल नदी राजा रंतिदेव के यज्ञ-याग की बाते सुनाती है, जबकि महान कोलाहल करता हुआ शोणभद्र नद गज और ग्राह के भीषण युद्ध की झांकी कराता है।
- 4 'जेझे लाहौर नधी जेयुं अे जन्म्यो ज नधी' - कृतिनुं समग्रलक्षी मूल्यांकन करो. 14
- अथवा
- 4 टूंकनोंध लभो: 14
- (1) 'जेझे लाहौर नधी जेयुं अे जन्म्यो ज नधी' नाटकनुं कथावस्तु.
- (2) 'जेझे लाहौर नधी जेयुं अे जन्म्यो ज नधी'नी रंगमंच क्षमता.
- 5 नीयेना प्रश्नोना जवाब योग्य विकल्पमांधी शोधीने लभो: 14
- (1) 'अनुवाद' कर्ण भाषानो शब्द छे?
- (1) गुजराती (2) संस्कृत
(3) हिन्दी (4) मराठी
- (2) 'अनुवाद' शब्दनो अंग्रेज पर्याय आपो.
- (1) ट्रान्सलेट (2) तरजुमो
(3) भाषान्तर (4) अनुवादम्
- (3) अनुवादनं सौधी मोटुं क्षेत्र _____ छे.
- (1) विज्ञान (2) साहित्य
(3) वातथीत (4) इतिहास

- (4) અનુવાદનું સૌથી ફળદ્રુપ ક્ષેત્ર _____ પુરવાર થયું છે.
 (1) દૂરદર્શન (2) આકાશવાણી
 (3) સંશોધન (4) સાહિત્ય
- (5) 'અનુવાદકલા' પુસ્તકના અનુવાદક કોણ છે?
 (1) નગીનદાસ પારેખ (2) ચંદ્રશંકર ભટ્ટ
 (3) નવનીત મદ્રાસી (4) ઉમાશંકર જોશી
- (6) 'વિશ્વ અનુવાદ દિવસ' કઈ તારીખે મનાવવામાં આવે છે?
 (1) 30 સપ્ટેમ્બર (2) 20 ઓક્ટોબર
 (3) 30 માર્ચ (4) 30 જૂન
- (7) અનુવાદને વિજ્ઞાન, કલા ઉપરાંત _____ માનવામાં આવે છે.
 (1) કૌશલ્ય (2) કલાકાર
 (3) કોમ્પ્યુટર (4) માનસિક
- (8) અનુવાદ વિજ્ઞાનના આંતરરાષ્ટ્રીય વિશેષજ્ઞોમાં _____ મુખ્ય છે.
 (1) જહોન્સન (2) ફોર્ડ
 (3) કોનિગ્ટન (4) કેર્ડ
- (9) 'જેણે લાહૌર નથી જોયું...' મૂળ નાટકના નાટ્યકાર _____ છે.
 (1) અસગર વજાહત (2) અસગર અલી
 (3) લિયાકત ખાન (4) વજાહત ખાન
- (10) 'જેણે લાહૌર નથી જોયું...' નાટકના અનુવાદકનું નામ આપો.
 (1) શરીફા વીજળીવાળા (2) રાજેન્દ્ર પાઠક
 (3) અસગર અલી (4) એકેય નહીં
- (11) 'જેણે લાહૌર નથી જોયું...' આઝાદીના કેટલા વર્ષ પછી લખાયું?
 (1) 53 (2) 43
 (3) 33 (4) 44
- (12) 'જેણે લાહૌર નથી જોયું...' કેટલા દૃશ્યોમાં વિભાજિત છે?
 (1) 15 (2) 17
 (3) 16 (4) 12
- (13) 'જેણે લાહૌર નથી જોયું...' નાટકના મુખ્ય પાત્રનું નામ આપો.
 (1) હમીદ હુસૈન (2) મુહમ્મદ શાહ
 (3) જાવેદ (4) સિકંદર મિર્જા
- (14) 'જેણે લાહૌર નથી જોયું...' નાટક સૌપ્રથમ કયા સામયિકમાં છપાયું?
 (1) નવરંગ (2) સપ્તરંગ
 (3) શબ્દસૃષ્ટિ (4) પરબ

28/3/24

N-314019

Seat No. _____

M. A. (Sem. IV) Examination

March - 2024

MA01C-401 : Hindi

(Hindi Bhasha Prashikshan Evam Kosh Vignan)

(New Course)

Time : 3.00 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 भाषा पाठ अध्ययन का स्वरूप स्पष्ट करके उसके सिद्धांतों पर प्रकाश डालिए। 14
अथवा
- 1 पाठ विश्लेषण की प्रक्रिया के आधार पर 'नौका विहार' कविता का विश्लेषण कीजिए।
- 2 हिन्दी-गुजराती लिंग व्यवस्था पर प्रकाश डालिए। 14
अथवा
- 2 हिन्दी की विभक्तियों सविस्तर समजाइए।
- 3 निबंध का स्वरूप स्पष्ट करके विभिन्न प्रकार के निबंधों में प्रयुक्त भाषा का 14
पाठ समजाइए।
अथवा
- 3 विभिन्न प्रकार के कोशों का परिचय देकर उसका महत्व एवं उपयोगिता स्पष्ट कीजिए।
- 4 संक्षेप में लिखिए : (किन्हीं तीन) 18
(1) गुजराती भाषा की विभक्तियों।
(2) निबंध की शैली।
(3) कोश निर्माण के सिद्धांत।
(4) 'वह बुद्धा' कविता का पाठ विश्लेषण।
(5) वाक्य प्रोक्ति।

5 (अ) रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए :

10

- (1) हिंदी में कारकों की संख्या _____ है। (९, ८, ६)
- (2) हिंदी महीनों के नाम _____ है। (पुल्लिंग, स्त्रीलिंग, अन्य)
- (3) 'अशोक के फूल' _____ का निबंध संग्रह है।
(रामचंद्र शुक्ल, हजारीप्रसाद द्विवेदी, विद्यानिवास मिश्र)
- (4) _____ शैली निबंध लेखन की एक शैली है।
(कारक, प्रत्यय, समास)
- (5) भाषा में मानकीकरण एवं शुद्धि के लिए _____ कोष प्रयुक्त किया जाता है।
(उच्चारण, वर्तनी, बोली)

(ब) सही गलत बताईए :

- (1) भाषा पाठ की विश्लेषण प्रक्रिया में वाक्य प्रोक्ति का विशेष महत्त्व है।
- (2) गुजराती में लिंग की संख्या दो है।
- (3) हिंदी भाषा या देवनागरी में सबसे पहला कोष पादरी एम टी एडम ने तैयार किया।
- (4) 'राष्ट्रभाषा कोष' वृजकिशोर मिश्र का शब्द कोष है।
- (5) हजारीप्रसाद द्विवेदी ललित निबंधकार नहीं है।

N-314021

Seat No. _____

M. A. (Sem. IV) Examination

April - 2024

MA01C403 : Hindi

(Anuvad Adhyayan) (New Course)

Time : 3.00 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 अनुवाद के स्वरूप को स्पष्ट करते हुए अनुवाद के महत्त्व पर प्रकाश डालिए। 14
अथवा
- 1 अनुवाद के प्रकारों पर प्रकाश डालिए। 14
- 2 राजभाषा के विकास में अनुवाद की भूमिका को स्पष्ट कीजिए। 14
अथवा
- 2 काव्यानुवाद की समस्याओं पर प्रकाश डालिए। 14
- 3 विधि अनुवाद का स्वरूप स्पष्ट करते हुए उसके महत्त्व पर चर्चा कीजिए। 14
अथवा
- 3 उत्तर-आधुनिकता के परिप्रेक्ष्य में अनुवाद की भूमिका को समझाइए। 14
- 4 किन्हीं तीन पर संक्षेप में लिखिए : 18
- (1) अनुवाद - प्रक्रिया।
(2) प्रशासनिक अनुवाद।
(3) समाजशास्त्रीय अनुवाद की पद्धति।
(4) कथा अनुवाद की समस्या।
(5) अनुवाद और विज्ञापन।

(अ) सही या गलत की पहचान कीजिए :

- (1) 'Translation' शब्द मूलतः ग्रीक भाषा का है।
- (2) काव्यानुवाद करना कठिन कार्य है।
- (3) विधि अनुवाद की मुख्य विशेषता 'मुहावरेदार भाषा' है।
- (4) जिस भाषा में अनुवाद करते हैं, उसे लक्ष्य भाषा कहते हैं।
- (5) दुभाषिया को अंग्रेजी में 'Interpreter' कहते हैं।

(ब) सही विकल्प चुनकर रिक्त स्थान की पूर्ति कीजिए :

- (1) 'अनुवाद' शब्द का शाब्दिक अर्थ _____ है।
(संवाद, विवाद, पुनःकथन, कथन)
- (2) 'अनुवाद विज्ञान' पुस्तक के लेखक _____ है।
(भोलानाथ तिवारी, जी.गोपीनाथन, गार्गी गुप्त, आलोक रस्तोगी)
- (3) विधि साहित्य में प्रयुक्त 'CIVIL' शब्द के लिए हिन्दी भाषा में _____ शब्द है। (फौजदारी, अपराधी, निर्दोष, दीवानी)
- (4) दुभाषिया द्वारा किये जाने वाले अनुवाद को _____ कहते हैं।
(आशुअनुवाद, सारानुवाद, शब्दानुवाद, भावानुवाद)
- (5) कटौती, तिजोरी, रोकड़, ऋण आदि शब्दों का प्रयोग _____ क्षेत्र में अधिक होता है। (पत्रकारिता, बैंकिंग, साहित्य, प्रशासनिक)

N-314024

Seat No. 1778

M. A. (Sem. IV) Examination

April - 2024

MA01C-407 : Hindi

(Premchand)

(New Course)

Time : 3.00 Hours]

[Total Marks : 70

सूचना : निम्नलिखित प्रश्नों में प्रश्न एक में से एक और प्रश्न दो में से एक इस प्रकार दो प्रश्नों के उत्तर विस्तार से दीजिए।

1 एक समस्या मूलक उपन्यास के रूप में 'रंगभूमि' उपन्यास की समस्याओं पर 35 प्रकाश डालिए।

अथवा

“‘सेवा सदन’ प्रेमचंद जी का कलात्मक प्रौढतम उपन्यास है” – इस कथन की समीक्षा कीजिए।

2 कहानी कला के आधार पर 'कफन' और 'ठाकुर का कुआं' कहानी की 35 समीक्षा कीजिए।

अथवा

पठित कहानियों के आधार पर प्रेमचंद जी की कहानी कला की विशेषताएं स्पष्ट कीजिए।

214124

N-314022

Seat No. _____

M. A. (Sem. IV) Examination

April - 2024

MA01C404 : Hindi

Vishishta Sahityakar : (Suryakant Tripathi Nirala)

(New Course)

Time : 3.00 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 निराला की कविताएं छायावादी युग का प्रतिनिधित्व करती है, सिद्ध कीजिए। 14
अथवा
- 1 सूर्यकांत त्रिपाठी 'निराला' का जीवन परिचय देकर उनके कृतित्व पर प्रकाश डालिए।
- 2 निराला की काव्यगत विशेषताओं को सोदाहरण समझाइए। 14
अथवा
- 2 "सरोज स्मृति" हिंदी साहित्य का सर्वश्रेष्ठ शोक गीत है" समझाइए।
- 3 निबंध साहित्य के क्षेत्र में निराला का योगदान स्पष्ट कीजिए। 14
अथवा
- 3 निराला की साहित्य चिंतन की दशा एवं दिशा को रेखांकित कीजिए।
- 4 संक्षेप में लिखिए : (कोई तीन) 18
(1) 'तोड़ती पत्थर' कविता में निहित यथार्थ संवेदना।
(2) निराला की युगीन पृष्ठभूमि।
(3) निराला की काव्य-यात्रा।
(4) 'कुकुरमुत्ता' काव्य का केंद्रीय भाव।
(5) निराला के साहित्य की प्रेरक परिस्थितियां।

- (1) 'देखा मैंने' उसे _____ के पथ पर, वह लौंढी पथर।
(इलाहाबाद, लखनऊ, जोधपुर, नागपुर)
- (2) निराला _____ युग के रचनाकार है।
(प्रयोगवाद, छायावाद, साठोत्पी कविता, नई कविता)
- (3) निराला रचित प्रथम प्रकाशित कविता का नाम _____ है।
(कुकुरमुत्ता, मिथक, जूही की कली, गुलसीदास)
- (4) 'राम की शक्ति पूजा' कविता की कथावस्तु का आधार _____ रचना से लिया गया है।
(कव्य रामायण, रामचरितमानस, वाल्मीकि रामायण, कृतिवास रामायण)
- (5) 'अप्सरा' निराला रचित _____ है। (उपन्यास, कबानी, नाटक, कविता)
- (6) सुदकाल त्रिपाठी 'निराला' को मरणोपरान्त _____ से सम्मानित किया गया। (साहित्य अकादमी, पद्म भूषण, नईरु पुरस्कार, भारत भूषण)
- (7) 'प्रवच प्रतिमा' निराला की _____ प्रकार की रचना है।
(निबंध संग्रह, कविता संग्रह, शैखविच, उपन्यास)
- (8) निराला की 'साहित्य सचाना' कृति के लेखक _____ है।
(डॉ. नरेंद्र, निराला, रामस्वल्प चतुर्वेदी, डॉ. रामविद्यास शर्मा)
- (9) 'ऊनविंश पर जो प्रथम चरण, तेरा वह जीवन सिंधु तरण' कव्य पंक्ति _____ कविता की है।
- (10) _____ कविता में 'निराला' से बोलचाल की भाषा का प्रयोग किया है।
(जूही की कली, लौंढी पथर, कुकुरमुत्ता, गुलसीदास)

N-314023

Seat No. _____

M. A. (Sem. IV) Examination

April - 2024

MA01C-405 : Hindi

(Hindi Rangmanch)

(New Course)

Time : 3.00 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 हिन्दी नाटक का उद्भव और विकास प्रस्तुत कीजिए। 14
अथवा
रंगमंच के विविध आयामों को निरूपित कीजिए।
- 2 'अंधेर नगरी' नाटक की कथावस्तु लिखिए। 14
अथवा
'अंधेर नगरी' नाटक की रंगमंचीयता स्पष्ट कीजिए।
- 3 'अंधायुग' नाटक की प्रासंगिकता स्पष्ट कीजिए। 14
अथवा
'अंधायुग' नाटक के आधार पर कृष्ण का चरित्र चित्रण कीजिए।
- 4 संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए : (किन्हीं तीन) 18
(1) पारसी थियेटर।
(2) 'अंधेर नगरी' नाटक की संवाद योजना।
(3) भारतेन्दु हरिश्चन्द्र का परिचय।
(4) 'अंधेर नगरी' नाटक का बोध।
(5) गांधारी का चरित्र चित्रण
(6) 'अंधायुग' नाटक की संवाद योजना।

(अ) योग्य विकल्प चुनकर उत्तर लिखिए :

- (1) 'अंधेर नगरी' नाटक में कुल कितने अंक हैं?
(अ) छ (ब) पाँच (क) तीन
- (2) 'अंधेर नगरी' नाटक के अंत में किसे फाँसी पर चढ़ाया गया?
(अ) राजा (ब) महंत (क) कोटवाल
- (3) 'अंधायुग' नाटक का सम्बन्ध किस महाकाव्य से है?
(अ) रामायण (ब) शाकेत (क) महाभारत
- (4) नाट्यशास्त्र में रूप सञ्जा का समावेश किस नाम से हुआ है?
(अ) आंगिक (ब) वाचिक (क) आहार्य
- (5) 'अंधायुग' में कौन कौरव पांडवों के पक्ष में था?
(अ) युयुत्सु (ब) विकर्ण (क) दुःशासन

(ब) सही (✓) या गलत (×) का चयन कीजिए :

- (1) 'अंधायुग' में कृष्ण गांधारी को शाप देते हैं।
- (2) 'अंधायुग' के पहले अंक का नाम 'कौरव नगरी' है।
- (3) 'ऐसी नगरी में रहना उचित नहीं है' - यह कथन महन्त की दूरदर्शिता प्रकट करता है।
- (4) 'अंधेर नगरी' के बाजार में प्रत्येक वस्तु टके सेर मिलती है।
- (5) 'अंधेर नगरी' नाटक में महन्त के शिष्य का नाम रतनदास था।

28 / 3 / 24

N-314007

Seat No. _____

M. A. (Sem.-IV) Examination

March - 2024

MA01C401 : English

(Special Author : T.S. Eliot) (New Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

Instructions :

- (1) Attempt all questions.
 - (2) All questions carry equal marks.
- 1 (a) "Religion has been the main inspiration of drama in the twentieth century." Elaborate the statement with reference to the characteristics of poetic drama. 14
- OR**
- (b) Murder in the Cathedral explores conflict between 'action' and 'suffering'. Evaluate.
- 2 (a) Evaluate "Tradition and the Individual Talent" as a milestone in the field of literary criticism in the twentieth century. 14
- OR**
- (b) The Waste Land depicts the ugliness, emptiness and sordidness of modern life. Discuss in detail.
- 3 Write short note on : (any two) 14
- (1) Myth-criticism
 - (2) Dadaism
 - (3) Stream of consciousness
 - (4) Avant - Garde

4 Answer in brief :

14

- (1) List the major works of T.S. Eliot.
- (2) What does the section The Game of Chess deal with?
- (3) Bring out the significance of the chorus in Murder in the Cathedral.
- (4) Who are the major exponents of poetic drama in Modern Age?
- (5) Critically comment on the symbolism in Waste Land.
- (6) Why does Eliot say that no poet, no artist has his complete meaning alone?
- (7) Bring out the significance of the title Murder in the Cathedral.

5 Choose the correct option :

14

- (1) Who was hailed as the 'saviour of modern poetic drama'?
(A) John Masefield (B) Stephen Phillips
(C) J.M. Synge (D) W.B. Yeats
- (2) _____ festivals have done much for the revival of poetic drama.
(A) Folk (B) Religious
(C) Canterbury (D) Cultural
- (3) Who said – "the craving for poetic drama is permanent in human nature"?
(A) W.B. Yeats (B) John Masefield
(C) T.S. Eliot (D) Christopher Fry
- (4) How many priests are there in Murder in the Cathedral ?
(A) 4 (B) 5
(C) 7 (D) 3
- (5) Which medieval image in Murder in the Cathedral suggests patience?
(A) Mountain (B) Seasons
(C) Wheel (D) Crown
- (6) Tradition and Individual Talent was published in
(A) The Apple Wood (B) The Sacred Wood
(C) Literary Essays (D) Modern Dialogues

- (7) According to Eliot, during the progress of an artist there is a continual
- (A) Self-sacrifice (B) Appreciation
(C) Evaluation (D) Upliftment
- (8) _____ is the second section of T.S. Eliot The Waste Land.
- (A) Burial of the Dead (B) Death by Water
(C) A Game of Chess (D) What the Thudner said
- (9) _____ suggested changes and edited the Waste Land.
- (A) W.B. Yeats (B) Rabindranath Tagore
(C) W.H. Auden (D) Ezra Pound
- (10) The last section in The Waste Land is :
- (A) The Burial of the Dead
(B) The Fire Sermon
(C) The Game of Chess
(D) What the Thunder Said
- (11) In the section The Fire Sermon there are allusions to
- (A) Lord Krishna (B) Jesus Christ
(C) Lord Buddha (D) Upanishads
- (12) According to Eliot, poetry is not a turning loose of emotions, but an _____ from emotion.
- (A) experience (B) inspiration
(C) outcome (D) escape
- (13) Who suggested the title, symbols and the plan of The Waste Land?
- (A) Jessie Weston (B) Ovid's Metamorphosis
(C) Upanishads (D) Shakespeare
- (14) Datta, Dayadhvam and Damyata are the words taken from _____ Upanishadas.
- (A) Kath (B) Ken
(C) Mundak (D) Brihadaranayak

N-314009

Seat No. _____

M. A. (Sem.-IV) Examination

March - 2024

MA01C402 : English

(Literature & Gender)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

Instructions :

- (1) Attempt all questions.
- (2) All questions carry equal marks.

- 1 "The creeping woman that the narrator spots shaking the pattern of the wallpaper serves as a representation of both the narrator himself and Victorian-era women at large." - Elaborate the statement with reference to *The Yellow Wall Paper*. 14

OR

"The Lady of Shalott" has most commonly been interpreted as a poem about the relationship between art and life. How can the Lady's story be interpreted in these terms? Do you find this interpretation compelling?" - Explain.

- 2 "Hardy's female characters in *The Mayor of Casterbridge*, as in his other novels, are somewhat idealized and melancholy projections of a repressed male self." - Explain. 14

OR

"Rokeya Sakhawat Hossain's short story 'Sultana's Dream' was one of the earliest feminist utopian fictions that spoke about patriarchy and shunning of women from the sciences." - Discuss.

- 3 Write short notes on any Two : 14
- (1) Prayer for My Daughter
 - (2) Top Girls - A Play
 - (3) Things Fall Apart
 - (4) The Bluest Eye

- 4 Write the correct option :
- (1) To whom does Henchard sell his wife ?
 (A) A sailor (B) A farmer
 (C) A nobleman (D) A businessman
 - (2) What is the name of Lucetta Templeman's estate ?
 (A) The Royal Arms (B) High-Place Hall
 (C) The Ring (D) The Three Mariners
 - (3) Charlotte Perkins Gilman was posthumously inducted into the National Women's Hall of Fame in Seneca Falls, New York, in _____.
 (A) 1992 (B) 1993
 (C) 1994 (D) 1995
 - (4) _____ was wishing in her heart and soul that she was a man.
 (A) Anny (B) Margot
 (C) Sultana (D) Mollie
 - (5) _____ is the 'feminist phase' as mentioned by Elaine Showalter in her work 'Towards a Feminist Poetics'.
 (A) 1840-1880 (B) 1880-1920
 (C) 1920-1945 (D) 1945-2000
 - (6) Elaine Showalter received an honorary degree from University of St. Andrews in the year _____.
 (A) 2006 (B) 2008
 (C) 2010 (D) 2012
 - (7) What do all of the coincidences in the novel push Henchard closer towards ?
 (A) Peace (B) Illness
 (C) Wealth (D) Failure
 - (8) Mollie was _____.
 (A) 'useless type' (B) 'false to type'
 (C) 'true to type' (D) none of these
 - (9) "The Short Happy Life of Francis Macomber" is a _____.
 (A) first-person narrative
 (B) first-person omniscient narrative
 (C) third-person
 (D) third-person omniscient narrative
 - (10) Francis Macomber is on an _____.
 (A) African Safari (B) Indian Safari
 (C) American Safari (D) Australian Safari

- (11) The Yellow Wallpaper is a story narrated in _____
(A) the first person (B) the second person
(C) the third person (D) none of these
- (12) Gilman used her writing to explore the role of women in _____ around 1900.
(A) Africa (B) India
(C) America (D) England
- (13) The Yellow Wallpaper is an example of Gothic literature for its themes of _____.
(A) sadness and happiness
(B) madness and powerlessness
(C) resting cure
(D) subordination of women in marriage
- (14) 'The Yellow Wallpaper' was first published in _____.
(A) The Old American Magazine
(B) The New American Magazine
(C) The Old England Magazine
(D) The New England Magazine

5 Answer in brief attend all :

14

- (1) Why does John faint at the end of the story?
- (2) What does the woman in the wallpaper represent?
- (3) How long has Mabel from The New Dress felt inferior?
- (4) Can we trust Mabel's perception of the party The New Dress?
- (5) Explain in brief the symbol 'Top Girls Employment Agency'?
- (6) Why does Okonkwo hang himself?
- (7) Why does Claudia hate white dolls?

N-314011

Seat No. _____

M. A. (Sem.-IV) Examination

April - 2024

MA01C405 : English

(Contemporary Theories (1960 onwards)) (New Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 (a) Throw light on Foucault's views on relationship between Truth and Power. 14

OR

- (b) Discuss Jacques Derrida's concept of Structure, Sign and Play in the discourse of text.

- 2 (a) Discuss Stuart Hall's views on Culture and identity and Diaspora. 14

OR

- (b) Evaluate Bakhtin as a literary critic with a special reference to his Essay Discourse in the Novel.

- 3 Write short notes on any two : 14

- (1) Marxism
(2) Post Colonialism
(3) Eco-Feminism
(4) Minority Discourse

- 4 Tick mark the correct option : 14

- (1) Which of the following is not Derrida's work?
(A) The work of morning
(B) Of Grammatology
(C) Of Spirit : Heidegger and Question
(D) The Transcendence of Ego
- (2) Who of the following is critic of Derrida?
(A) Jhon Searle (B) Foucault
(C) Emanuel Levinas (D) None of the above

- (3) According to Derrida there is nothing outside _____
 (A) Text (B) God
 (C) Word (D) Truth
- (4) Literature is only a free play of _____ without a center.
 (A) Sign (B) Signified
 (C) Symbol (D) Signifier
- (5) In 'Structure, Sign and Play' Derrida describes the idea of _____
 (A) Language (B) Sign
 (C) Free Play (D) Free Verse
- (6) Mikhail Bakhtin was born in _____
 (A) France (B) Germany
 (C) Russia (D) Pakistan
- (7) _____ is reflection in language of varying ways of evaluating conceptualizing the world.
 (A) Heterogeneity (B) Heterophobia
 (C) Heterotaxia (D) Heteroglossia
- (8) According to Bakhtin, the novel is unique because _____
 (A) It is a dialogic (B) Multiplicity of Discourse
 (C) It is not univocal (D) None of the above
- (9) According to Bakhtin, formalists and Structuralist focus too much on _____.
 (A) Style (B) Social interaction
 (C) Discourse (D) Literature
- (10) According to Foucault system formed by many individuals is a _____ power.
 (A) Individual (B) Group
 (C) Muscle (D) Absolute
- (11) _____ is centered on the form of scientific discourse.
 (A) Truth (B) Power
 (C) Sociology (D) Politics
- (12) Cultural identity is a _____ frame of identity.
 (A) Temporary (B) Mechanical
 (C) Changing (D) Stable

(13) Black population living in diaspora need to have knowledge of _____ to identify their true identity.

- (A) Present (B) Future
(C) Past (D) None

(14) Stuart Hall was born in _____

- (A) Kenya (B) Jamaica
(C) Trinidad (D) Nairobi

5 Answer in brief :

14

- (1) What is Power, according to Foucault?
 - (2) How is the truth affected to according Foucault?
 - (3) What are Derrida's views about sign?
 - (4) Mention five points of Bakhtin's views on novel.
 - (5) What does Stuart Hall mean by the Cultural identity?
 - (6) How does Diaspora affect cultural identity?
 - (7) What is Derrida's opinion about structure?
-

N-314008

Seat No. _____

M. A. (Sem.-IV) Examination

April - 2024

MA01C406 : English

(Literature & Performing Fine Arts) (New Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 (a) "The poetic imitation is no longer considered mimicry, but is regarded as an act of imaginative creation by which the poet, drawing his material from the phenomenal world, makes something new out of it". Justify this statement with reference to the theory of mimesis given by Aristotle. 14

OR

- (b) According to Bharatmuni, "Just as well-disposed persons while eating food, cooked with many kinds of spices, enjoy (asvadayanti) the tastes, and attain pleasure and satisfaction, so the cultured people taste the dominant states (Sthayibhavas) as they observe them being represented by an expression of the various states with words, gestures and temperament and derive pleasure and satisfaction". Discuss the statement with reference to theory of Rasa.

- 2 (a) What are some elements commonly found in all arts? 14

OR

- (b) Is the autobiography titled The Voice of the Heart a document expressing different facets of the famous personality of Mrinalini Sarabhai ? Give your arguments.

- 3 Write short notes on the following : (attempt any two) 14
- (1) Kathiavari folk literature
 - (2) Different periods of Gujarati Literature
 - (3) Gujarati Garba
 - (4) An adventurous life story Binodini Dasi as reflected in her autobiography.

4 Choose the correct options :

- (1) Who from the following did raise some objections against poetry?
 (A) Plato (B) Aristotle
 (C) Horace (D) Longinus
- (2) Which from the following is not a part of the theory of mimesis propounded by Aristotle?
 (A) Medium of imitation
 (B) Code of imitation
 (C) Mode or manner of imitation
 (D) Object of imitation
- (3) Plato wanted to banish all poets from the ideal state because they are _____.
 (A) Liars (B) Pillars
 (C) Philosophers (D) Teachers
- (4) The means by which an emotion is activated is termed as _____.
 (A) Bhava (B) Vibhava
 (C) Anubhav (D) Rasa
- (5) Which one of the following is not a type of Bhava?
 (A) Sthayi Bhavas (B) Vyabhichari Bhavas
 (C) Alaukik Bhavas (D) Sattvik Bhavas
- (6) There are three types of theatre houses elaborated by Bharatmuni in 2nd chapter of *Natyashastra*. Which one of the following is not in the list of three?
 (A) Oblong (B) Square
 (C) Triangular (D) Round
- (7) Which one of the pairs is incorrect?
 (A) Jugupsa evokes Bibhatsa
 (B) Vismaya evokes Adbhud
 (C) Utsah evokes Roudra
 (D) Shoka evokes Karuna
- (8) In which of the chapters Bharatmuni has discussed types of drama (dasrupaka)?
 (A) 17th (B) 18th
 (C) 19th (D) 20th

- (9) Pre-Raphaelite Brotherhood was a group of English _____
 (A) Painters, poets and art critics
 (B) Engineers, Sculptors and Structuralists
 (C) Teacher, educators and moralists
 (D) None of the above
- (10) The movement 'Aestheticism' is connected with _____
 (A) Morality (B) Art for art's sake
 (C) Art for life's sake (D) Arts for reality's sake
- (11) Which one of the following elements is not found commonly in all arts?
 (A) Explosion (B) Sound
 (C) Pattern (D) Rhythm
- (12) Which one of the following roles has never been played by Mrinalini Sarabhai ?
 (A) Dancer (B) Sculptor
 (C) Choreographer (D) Dance instructor
- (13) What is the name of the daughter of Mrinalini Sarabhai ?
 (A) Mira (B) Manju
 (C) Mallika (D) Mina
- (14) Mrinalini writes in her autobiography, "MY FATHER SUBBARAMA SWAMINADHAN WAS THE _____ OF MY EXISTENCE".
 (A) Power (B) Pilot
 (C) Pillar (D) Pivot

- 5 Write the answers of the following questions in brief : 14
- (1) On what three grounds does Plato reject the poetry?
- (2) Which three concepts have been propounded by Aristotle in the first three chapters of *Poetics*?
- (3) Mention different Rasas elucidated by Bharatmuni in his *Natyashastra*.
- (4) What opinions does Mrinalini Sarabhai hold for her father?
- (5) Write two three lines about Gujarati Garba.
- (6) Describe in brief the Ballad Literature of Kathiawad.
- (7) How do all arts differ from one another according to Aristotle?